

Sağlık ve çevre uzmanları pandemilerin önlenmesi için acil eylem çağrısında bulunuyor

SALGINLARA DUR DEMEK İÇİN “TEK SAĞLIK YAKLAŞIMI” ŞART!

“Çevre, İklim ve Sağlık için İşbirliği Projesi” (ÇİSİP) Türkiye’de ilk defa Tek Sağlık yaklaşımıyla Covid-19 pandemisi ve iklim değişikliği ilişkisini inceleyen bilgi notunu bugün (20 Ocak Çarşamba) duyurdu. Pandemilerin önüne geçmek için Tek Sağlık yaklaşımının şart olduğu belirtilen uzmanlar Sağlık, Tarım ve Orman ile Çevre Şehircilik Bakanlığı’nı işbirliğine davet ediyor.

Daha fazla pandemi yaşanmaması için tek sağlık yaklaşımı şart

“Tek Sağlık” sağlığın korunması için insanlar, hayvanlar, bitkiler ve bunların ortak çevresi arasındaki bağlantıyı bir bütün olarak ele alan; işbirliğine dayalı ve disiplinler arası bir yaklaşım. Tek sağlık terminolojisinin geçmişi 19. yüzyıla kadar uzanıyor ve ilk defa patolojist Dr. Rudolf Virchow tarafından kullanıldığı biliniyor.

İklim değişikliği pandemi riskini artırıyor

Bilgi notu, iklim değişikliğinin 2030-2050 yılları arasında her yıl 250 bin ölüme neden olacağı ve bunun yarısından daha fazlasının viral hastalık kaynaklı ishal ve sıtma olacağını tahmin edildiğinin altını çiziyor. Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Çiğdem Çağlayan; *“Sağlık ve çevre alanında çalışan uzmanlar disiplinlerarası bir yaklaşımla tüm canlıların iyi olma halini kapsayıcı bir biçimde ele almalı. Bunun için en büyük görev bizlere sağlık uzmanlarına düşüyor, özellikle veteriner hekimler ve doğa koruma kuruluşlarıyla bir arada olmalıyız.”* dedi.

Dünyanın farklı noktalarında sıcaklık ve basınçta değişimler yaratan iklim değişikliği hayvanları göçe zorluyor ve patojenlerin yayılmasını tetikliyor. Örneğin küresel sıcaklık ortalamasındaki 2-3°C'lik artış sivrisineklerin göç rotalarına etki edeceğinden, sıtma riski altındaki insan nüfusunu %3-5 oranında artırması bekleniyor. Buna ek olarak, Klinik Mikrobiyolog ve Virolog Prof. Dr. Selim Badur’un da belirttiği gibi **“Su ve ormanların kötü kullanımının enfeksiyon etkeni, taşıyıcılarının kontrolden çıkmasına neden oluyor. Tarım alanlarının gereksiz genişletilmesi ve ormanların tahrip edilmesi, burada bulunan canlıların ve taşıdıkları mikroorganizmaların kentlere göçüne sebep olabiliyor”**.

Bilgi notu, **1980’den bu yana yeni salgın hastalıkların sayısında artış** görüldüğünün altını çiziyor. WWF-Türkiye’den Yaban Hayatı Uzmanı ve Veteriner Hekim Ahmet Emre Kütükçü; *“Bugüne kadar bilinen bulaşıcı hastalıkların %75’ini hayvanlardan insanlara bulaşan (zoonoz) hastalıklar oluşturuyor. Yeni görülen bulaşıcı hastalıkların %60’ıysa yaban hayvanları kaynaklı zoonozlar. HIV/AIDS, SARS, ebola, kuduz, leptospirozis, batı Nil virüsü dahil pek çok etkenin de hayvanlardan insana geçtiği, milyonlarca ölüme ve hastalığa yol açtığı unutulmamalı.”* diye belirtiyor.

Çalışma habitat parçalanması ve ormansızlaşmanın insan ve yaban hayvanları gibi normal koşullarda karşılaşması güç olan farklı türlerin etkileşimini arttırıp, farklı birçok zoonoz etkenin insanlara bulaşmasına neden olduğunun altını çiziyor. İstanbul Üniversitesi'nden Orman Mühendisi Prof. Dr. Doğanay Tolunay "*Bundan sonraki salgınların olmaması için ormansızlaşmanın önlenmesi, vahşi hayvan ticareti ile kaçak avcılığın yasaklanması ve kontrol altına alınması gereklidir. Ekosistemlerin sağlığıyla insanların sağlığı birbirinden ayrı düşünülemez.*" şeklinde konuştu.

Çevre ve sağlık uzmanları karar vericileri işbirliğine çağırıyor

Covid-19 pandemisi gibi küresel krizlere yönelik alınabilecek birincil önlemler çevre sağlığını ve "Tek Sağlık" yaklaşımını ön planda tutuyor. Bu kapsamda, özellikle karar vericiler için bir dizi önerinin de paylaşıldığı bilgi notunda;

- Sağlık Etki Değerlendirmesi (SED) yönteminin hayata geçmesi,
- Yaban hayatı avlanması ve ticaretinin durdurulması,
- Kirletici ve madencilik gibi sektörlere yönelik kamu harcamalarının kaldırılması tavsiye ediliyor.
- Ayrıca, halk sağlığı, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre gibi farklı alanlarda çalışan kişilerin ortak çalışmalar yaparak kapasiteleri güçlendirmesinin önemi belirtiliyor.

Editöre Notlar:

Tek Sağlık Bilgi Notu: [21022 Heal TekSaglik Briefing-TR \(env-health.org\)](https://www.youtube.com/watch?v=21022_Heal_TekSaglik_Briefing-TR)
[20808 Heal Tek Saglik Briefing-EN \(env-health.org\)](https://www.youtube.com/watch?v=20808_Heal_Tek_Saglik_Briefing-EN)

Tek Sağlık Webinar Kaydı: <https://www.youtube.com/watch?v=TD7HF4qxMOU>

ÇİSİP Projesi Hakkında: HEAL (Sağlık ve Çevre Birliği), HASUDER (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği) ve Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Türkiye'de çevre sağlığı alanında çalışan tüm aktörleri buluşturmayı amaçlayan Çevre, İklim ve Sağlık için İşbirliği Projesi'ni (ÇİSİP) Nisan 2020 tarihinde başlatmıştır. Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle Türkiye'deki sağlık uzmanlarının çevre ve iklim politikaları alanında desteklenmesi hedefleniyor.

İletişim

Bilgi notu ve basın bültenine görüş veren uzmanlarla röportaj yapmak için:

Berkay Hacımustafa, berkay@env-health.org, 0539 311 85 67

Selin Kabataş, kabatas@ab-pr.com, 0 532 654 05 07